

Rapport – Kåfjord kommune / Gáivuona suohkan 2023 Direkte tilskudd – Rapport språkutvikling i kommuner (11569)

Språkstøtte til aktiviteter i barnehage og i grunnskole, Giellasiida:

Bruk av pengene vises ikke på dette regnskapet, ansvar 4350. Disse er inntektsført Giellasiida/Samisk språksenter sitt regnskap ansvar 4370. Vi viser her til Giellasiida sin rapport for 2023.

Giellačeahppi, Olderdalen og Birtavarre barnehager

Olderdalen- og Birtavarre barnehage:

Samisk språkressurs er med på å motivere ansatte i språkarbeidet. Det er en ressurs når det gjelder å hjelpe med å få tak i / utarbeide materiell. Ressursen bidrar til økt fokus på samisk språk. Giellačeahppi er en viktig bidragsyter for å være med på å levedegjøre samisk språk i barnehagen, i foreldregruppa og i vårt nærmiljø. Vi er en viktig bit i første møte med samisk språk for de aller yngste.

Styrer i Olderdalen og Birtavarre barnehage har et ønske om en 100 % stilling som samisk språkmedarbeider i barnehagen for å styrke språkarbeidet.

Læringsmateriell til bruk i barnehagene - Giellačeahppi

Omdisponering av kr. 60 000.- ble godkjent av Sametinget 24.10.2023.

Samisk språkmedarbeider fikk i høst omdisponert midler for å bruke de i undervisningen i samisk språk og kultur i Olderdalen og Birtavarre barnehage. Midlene har gått til utstyr for bruk i arbeidet med kultur- og språkformidlingen.

Det har blitt kjøpt inn konkretiseringsmateriell som dyr, gård, dukker, dukkehus og dukkeklær for bruk i lek der vi bruker samiske ord og setninger. Spill og materialer brukes til å prate om hverdagssituasjoner, om årstider, kroppsdeler, verb, sortering, farger og familie. Det er også planlagt å kjøpe inn dukker med tradisjonelle klær som gákti, komager og luhkka som ungene kan få leke med. Saueskinn skal brukes til fortellerstund, men også ute som underlag blant annet i lávvu, da det er nært knyttet til den sjøsamiske kulturen.

Vi har kjøpt inn Snakkepakken samisk, som er et pedagogisk verktøy der samisk fortellertradisjon blir brukt i formidling av samiske eventyr ved hjelp av blant annet konkrete og nøkkelordkort. Tema er blant annet knyttet til samisk mytologi, de åtte årstidene og tradisjoner og inneholder identitetsmarkører som komsekule, gákti og lávvu.

Sang- og fortellerstund på samisk, Kåfjord helsetun

Resterende midler satt på fond til bruk i 2024. Søknad godkjent av sametinget 15.12.2023.

Det har blitt gjennomført to Sang og fortellerstund i 2023, treffene har blitt arrangert i de ulike bygdene i kommunen.

På samlingene har det vært eldre og barnehagebarn eller barn fra småskolen som deltatt. Det har vært fokus på å skape møter og opplevelser mellom generasjoner. Verktøyet har vært sang og musikk, samt historietveksling. Barna har sunget for de eldre, og det har vært historiefortelling.

Barna og de eldre uttrykker glede ved å møtes. Det har blitt servert lokal tradisjonsmat på treffene. Midlene som er satt av til formålet er brukt til bevertning. Innkjøp av utstyr og materiell for å gjennomføre treffene, samt frikjøp av ansatte er blitt belastet eget budsjett.

Stipendordninger

Omfatter flere ordninger. Vi har i 2023 evaluert og revidert ordningene som er knyttet opp mot samisk språk. To ordninger tas bort fra og med 2024, dette gjelder vårt utdanningsstipend og kursstøtte for pårørende demens. Språkmotiveringsstipend for elever i videregående skole videreføres, med endret sum for stipend. Stipend for høyere utdanning videreføres, men flere studiekategorier tas inn i ordningen. Kursstøtte for foresatte med barn i barnehage og i grunnskole endres slik at ordningen omfatter alle som ønsker å lære seg samisk, men foresatte med barn i barnehage og grunnskole prioriteres. Beløpet for kursstøtte (lønnskompensasjon) økes.

I 2024 er det tildelt 1 stipend knytta til ordningen utdanningsstipend og 21 stipend knytta til ordningen språkmotiveringsstipend for elever i videregående skole. Fordelinga for denne er 17 elever med samisk 2 og 4 elever med samisk som fremmedspråk. Elevene fordeler seg over hele kommunen, noe som er gledelig å se.

Grunnskolebarn

Workshop for barn og unge mellom 10-18 år, Kåfjord kulturskole

Bevilgning satt på fond til bruk i 2024. Søknad godkjent av Sametinget 08.11.2023.

Prosjekt Ole bok / Ovlá girji, Kåfjord bibliotek

Målet er å få god språkutvikling og øke leselyst og leseferdigheter. Det er også et tiltak for å synliggjøre samisk språk for barn i 1.klasse på skolene i Olderdalen og i Manddalen, samt Indre Kåfjord barne- og ungdomsskole

Ole Bok tiltaket er svært populært for skolene og elevene. Arrangementene vi lager til skolene blir tatt imot som en skoletime i bibliotek- og kulturbussen, og de er kjærkomne til skoler som i perioder sliter med gode samiske undervisningstilbud. Det å kunne samarbeide med andre avdelinger, sikrer at tilbudet har livets rett, siden vi klarer å holde kostnadene nede. Kåfjord bibliotek har gitt vår bokbussbibliotekar utdanningspermisjon, der hun har tatt samisk kurs i to nivå på vår og høst, og hun formidler nå det tospråklige tilbudet som Ovlá Girji tilbyr. Vi får gode tilbakemeldinger på dette tiltaket.

Eventyrturne i Nord-Troms, samisk og norsk, Kåfjord bibliotek

Målet er å synliggjøre regionens tospråklige kulturarv for denne gruppen barn. Biblioteket og bokbussen jobber for å bevare og motiver barn i å ta i bruk det samiske språket og kulturen. I 2023 fikk alle skolene i Nord-Troms besøk av bok- og kulturbussen/ og bibliotekene med et tospråklig tilbud fra Stina Fagertun og Catrine Pedersen fra Kulturbrua. Dette tilbudet ble veldig godt mottatt hos alle og tilbakemeldingene er at «når kommer de tilbake»

Arrangementene er godt innarbeidet i Nord-Troms og tilbudet er kjærkommet for skoler og barnehager som sliter med å lage et eget språktilbud til elevene.

Antall besøkende: 272, Voksne: 48 Barn: 224

Verddevuohta, Manndalen skole

Vi må bare beklage at vi ikke rakk å gjennomføre prosjektet Verddevuohta 2023. Det har vært utskifte i den samiske lærerstaben pga. oppnådd pensjonsalder. Den nye læreren i førstespråk rakk rett og slett ikke å planlegge inn prosjektet høsthalvåret, tiden rakk ikke til.

Vi vil gjerne gjøre det skikkelig på nyåret, og da skal vi straks begynne å planlegge aktiviteter mot andre samiske skoler og bygder.

Sámi birra – Rundtur i Sápmi 1.-7. klasse, Olderdalen skole

Opplegget ble delt mellom 1.-7. klasse.

1.-4.klasse gjennomførte 2 dagers opplegg internt i kommunen, denne ble gjennomført 4. og 6. september 2023. Årsak til at vi valgte internt opplegg for 1.-4. klasse var at flere av elevene i disse klassene av ulike årsaker ikke ønsket å dra på overnattingstur. Dag en, den 4. september ble gjennomført på Senter for Nordlige folk. Tema var tradisjonell mat.

Elevene ble delt inn i grupper, og de fikk lære om tradisjonene med tørrfisk. De fikk banket tørrfisk, de smakte på dette, og de fikk også lære hva tørrfisk tradisjonelt har vært brukt til i kommunen. De fikk også lære om å lage fiskekaker på tradisjonelt vis, de fikk steke dette, og hadde fiskekakene til lunsj. På samme dag hadde de ei språkøkt med Senter for Nordlige folk, og de hadde en omvisning på Riddu Riđđu.

Dag to hadde tema: tradisjonell bruk av ull/duodji,

Det ble lagd hånd-dukker ved bruk av ull, og elevene lagde også hoppetau etter inspirasjon fra barnefestivalen på Riddu Riđđu. Elevene fikk også lage masker, også det etter inspirasjon fra barnefestivalen på Riddu Riđđu. Vi kjøpte utstyr fra Riddu Riđđu og Birtavarre husflidslag. Denne dagen hadde elevene tradisjonsmat fra Kåfjord som lunsj, vi spiste tørrkjøttlapskaus lagd av Frivillighetssentralen i Birtavarre.

5.-7.klasse gjennomførte tredagers rundtur til Sápmi. Turen ble gjennomført den 4.-6. september 2023, med overnatting i Alta begge nettene. Elevene var på omvisning på helleristningene i Alta, og de og de hadde et opplegg på Sámi Siida i Alta. Ei av dagene var de i Karasjok, der besøkte de Sametinget, og hadde et opplegg.

I tillegg til dette hadde elevene også et sosialt opplegg med besøk på Nordlysbadet og felles måltid på Peppes pizza.

Duodjiprojekt, Manndalen skole

Tradisjonell duodji er ikke lenger like vanlig i de fleste samiske hjem. De vanlige tradisjonelle læringsmetodene der barna ser foreldrene og besteforeldrene holde på med duodji og på den måten får det med seg, er ikke lengre en selvfølge. Målet med prosjektet er at barna skal få se, oppleve og utøve tradisjonell duodji i det hverdagslige livet. På den måten skal de få den immaterielle kulturformidlingen som skjer mellom generasjoner og lære, samt kunne lære videre. For at vi skal få til dette er de nøye gjennomtenkt i årsplanene hvordan vi skal kunne gjennomføre det som er skrevet i det samiske kunnskapsløftet, som er vårt verktøy som lærere.

Det er leid inn ressurspersoner fra nærområdet med spesialkompetanse på de ulike områdene. Her kan nevnes Jorun Løkvoll, duodjekonsulent for Nord-Troms, Manndalen husflidslag, språksenteret og Ramona Irene Salo Myrseth, designer.

I tillegg arbeides det på tvers av års trinnene på skolen for å sikre at alle elever får mest mulig ut av finansieringen og at det gjennom en tre-trinns plan, i samarbeid med duodjilærerne på skolen, sikrer at elevene får en god progresjon fra første klasse til tiende klasse.

Dagsturekursjoner i nærområdet, 8.-10.klasse, Olderdalen skole

Det ble gjennomført tre ulike dagsekskursjoner våren 2023.

Den ene ekskursjonen var en dagstur til Tromsø. Hovedmålet med denne dagsturen var et besøk på Tromsø museum for å se på den samiske utstillingen. Dette ble gjennomført 1. juni 2023.

Den andre ekskursjonen var et besøk hos smed Hans Erik Olsen på Perteng i Birtavarre. Her fikk elevene i 8.-10. klasse se tradisjonell smiing av øks og kniv, i tillegg fikk elevene et foredrag om øksetradisjoner i samisk og kvensk område. Dette ble gjennomført 13. juni 2023

Den tredje ekskursjonen som ble gjennomført på Holmenes sjøsamiske gård. *Holmenes sjøsamiske gård* er fra ca. 1850, *gården* består av våningshus, vedsjå, buer, sjåer, brønn, stall, høyløe, fjøsgamme, fjøs og sommerfjøs. Elevene fikk en omvisning på gården, med gamle fortellertradisjoner fra det sjøsamiske Kåfjord.

Utvikling av eventyr/fortellerskog, 1.-10.klasse og SFO, Olderdalen skole

Bevilgning satt på fond til bruk i 2024. Søknad godkjent av Sametinget 10.11.2023.

Språkbadkurs 1.-7.klasse, Olderdalen skole

Opplegget ble gjennomført 11.12.23. Innleid kursholder var skuespiller og forteller Mikkel Gaup som gjennomførte to opplegg for elevene.

Det første opplegget ble gjennomført i lavvoen på skoleplassen, og den het Lavvoreisen. Mikkel Gaup tok elevene med på en reise inn i en magisk verden. Her får de høre om samiske skrømt, dyr og spøkelseshistorier fra virkeligheten. Elevene fikk også lært seg ord og begreper forhold til skrømt, dyr og spøkelseshistorier og de fikk oppleve noe helt unikt! Forestillingen ble spilt i lavvoen på skoleplassen, og varighet var ca. 25 minutt.

Etter en kort pause ble elevene tatt med på en eventyrstund med Mikkel Gaup. Mikkel Gaup tok elevene med på en reise inn i en spennende samisk eventyrverden, der fikk de følge kjæresteparet Risten og Ante på en vandring gjennom vinter- og sommerbeitelære, reinens flukt fra ulvene, og om joiken og hvordan den kan brukes i det virkelige liv. Dette opplegget varte i ca. 60 minutter.

Mikkel Gaup har en unik evne til å underholde og virkelig trollbinde både elever og de voksne på skolen. Elevene sang med, noen spilte piano og alle lærte seg masse nye ord, begreper og uttrykk.

I tillegg til midlene til språkbadkurs ble noen av midlene til rundtur Sápmi ompostert til dette prosjektet.

Samiske forfattere og illustratører, Kåfjord bibliotek

Målet er å synliggjøre regionens flerspråklige kulturarv for barn og unge ved å formidle kunnskap om samiske forfattere og kunstnere til generasjonsbærerne, nemlig barn og unge. Mange forfattere og kunstnere er en «nordkalottmiks» og derfor ønsker vi å ha åpenhet og gi mulighet til alle som føler at de hører hjemme innenfor en eller flere deler av vår kultur, om de er samiske, kvenske eller bare er opptatt av å bevare vår nordkalottkultur og språk. I år har vi formidlet nye samiske forfattere fra vår bokbuss, til barnehager igjennom hele året, den siste mandagen i hver måned. Vi har ikke hatt ressurser til mer formidling, siden vi har flyttet i nye lokaler, og det har opptatt all vår tid i over 8 måneder.

Styrke og stimulere til utvikling av samisk språk og kultur, samisk språkuke, Olderdalen- og Manndalen skole

Bevilgning satt på fond til bruk i 2024. Søknad godkjent av Sametinget 10.11.2023.

Ellers gjennomførte Olderdalen- og Manndalen skole både felles arrangement i Manndalen og arrangement hver på sine skoler.

Annet språkarbeid

Samisk/norsk salmekveld, Kåfjord menighetsråd

Salmekveldene fungerer også som en språkarena. Dette er en møteplass hvor beboere på sykehjemmet har anledning til også å møte andre fra bygda og kommunen ellers. Arrangementet er tospråklig. Flere av deltakerne har samisk som morsmål. Det er også norskspråklige som møter. Disse får møte en samisk salmetradisjon som også har lokale røtter, samt samisk språk slik det snakkes av lokalt samisktalende.

Samiskspråklig snakkekontakt; Kåfjord helsetun

Resterende midler satt på fond til bruk i 2024. Søknad godkjent av sametinget 15.12.2023.

Snakkekontakten har vært på Kåfjord helsetun på 4 ganger dette året. Treffene har primært sett vært på avdelingen for personer med demens.

Man observerer at tiltaket er viktig med tanke på å gå et samisk språklig tilbud på Kåfjord helsetun. Pasienter som har samisk som morsmål eller pasienter som kan eller kjenner til språket uttrykker glede av å kunne bruke språket. Videre ser man at tiltaket stimulerer de ansatte som kan noe samisk til å bruke språket. Man ser også at bruken av samisk språk på avdelingen er et virkemiddel for å få i gang samtalene som språket og kulturen som har vært, og er i området.

Midlene som er satt av til formålet har blitt brukt til honorar og kjøregodtgjørelse til snakkekontakten, samt bevertning under treffene.

På tur i nærområdet, Kåfjord helsetun

Resterende midler satt på fond til bruk i 2024. Søknad godkjent av sametinget 15.12.2023.

Det har blitt gjennomført tre turer i løpet av 2023. Steder som har blitt besøkt er Skardalen utvalgte kulturlandskap, Kultursenteret i Olderdalen og Sansehagen ved Kåfjord helsetun. De eldre har fått «vekket» gamle minner – noe som har vært samtaletemaer på turene og i etterkant. Videre har de eldre fått brukt samisk språk sammen med andre på samme alder, samt med de ansatte. Dette tiltaket setter de eldre pris på, og koser seg på turene.

Midlene som er satt av til formålet er brukt på bevertning. Utstyr og materiell, samt frikjøp av ansatte er belastet eget budsjett.

Samisk mediestamme, Kåfjord bibliotek

Biblioteket fornyer og vedlikeholder sin samisk mediestamme hvert år. Som et flerspråklig tilbud og som kulturbærer bruker vi minimum 20.000,- på å kjøpe inn samiskspråklige-, samisk relaterte- og samiske forfattere til vårt bibliotek. Vi tilbyr dette til et publikum i hele vår region, men hovedsakelig til egen kommune, samt våre samarbeidspartnere i Bokbuss-samarbeidet, Nordreisa og Lyngen kommune.

Vi ser at utlånet øker, spesielt på de tospråklige bøkene til barn, som vi bruker mye tid på å formidle igjennom formidlingstiltak via bokbussen.

Søkbare midler

Profilering og synliggjøring av samisk språk- og kultur gjennom bevilgning til eksterne aktører:

- Senter for nordlige folk: Arrangement samenes nasjonaldag 2023 / Samisk uke, kr. 50 000
- Herman Rundberg – Manne: «Joiken til Kåfjord», kr. 50 000
- Ivgu sámesearvi: Duodjekurs, kr. 25 000
- Senter for nordlige folk: Utstilling Ramona Salo, kr. 5 000
- Senter for nordlige folk: Arrangement samisk språkuke, kr. 20 000
- Marit Bakkevoll Eriksen: Design og utarbeiding av strikkeoppskrift på ivgugákti, kr. 10 000

Fondsavsetninger:

Kompetanseheving, Goržži mánáidgardi/Fossen barnehage

Goržži mánáidgardi skal i samarbeid med Giellasiida satse på personalets kompetanse i 2024, og hvordan de skal nå målene om at samisk skal benyttes i faste aktiviteter. Opplegg for dette skal utarbeides og oppdateres, i tillegg til å kjøpes inn nytt materiell. De ønsker også å frigjøre personalet til opplæringsøker på Giellasiida, slik at de får øvelse i å snakke. Til det må Goržži mánáidgardi tidvis benytte vikar for å få det til.

Goržži mánáidgardi hadde planer om å dra på ekskursjon til samiske barnehager for å se på hvordan de arbeidet med samisk språk og kultur i barnehagehverdagen. Det viste seg å være utfordrende å få til da det innebærer bruk av planleggingsdager og/eller at barnehagen stenges.

Sámi birra, Manndalen skole

Fondsavsetning 2022, godkjent fra Sametinget 20.12.2022.

Alle elver fra mellomtrinnet og ungdomstrinnet, 5-7 klasse, deltok på rundtur i Sápmi 11.-14.4.2023. Det var til sammen 35 elever og 8 lærere med på turen.

Første stopp var i Alta på Alta museum, hvor de hadde laget et kjempefint og spennende opplegg for oss. På Alta museum fikk vi se ulike gjenstander fra steinalderen fram til i dag.

På Sametinget fikk vi omvisning og informasjon om hvordan Sametinget ble opprettet og om ulike demokratiske prosesser. Elevene var engasjerte og stilte mange gode spørsmål.

På Riddu Duottar Musea fikk vi den beste omvisningen på turen. Det var veldig spennende for hele gjengen å besøke museet, men vi kunne gjerne hatt litt bedre tid der.

Det var avreise til Kautokeino rett etter museumsbesøket i Karasjok, og der skulle vi ha en opplevelses dag på Sokkiadventure med lassokasting og kjøring med rein. Vi fikk lære om de forskjellige benevnelsene på reinen og vi lærte på den harde måten hvordan fange rein med lasso. I lavvoen ble det fortellinger om skikk og bruk i lavvo og om samisk kultur, fortellinger, joiking og avslutter med lassokonkurransen og reinkappkjøring med premiering til vinneren.

Etter siidabesøket rakk vi innom Juhls også, og der fikk vi også en fin omvisning med historien til Juhls.

Verddevuohta, Manndalen skole

Fondsavsetning 2022, godkjent fra Sametinget 20.12.2022.

Første dagen på Sápmi rundturen knyttet elevene bekjentskap med samiske elever i Alta. De møttes på ettermiddagen og var også sammen på Nordlysbadet. I Karasjok møtte elevene noen av ungdommene fra bygda, og da fikk de også praktisere samisk med dem. I Kautokeino på Siidaen møtte ungdommene de unge som var på jobb der, og da fikk de også oppleve nytten av å kunne samisk.

Skolen og ungdommene hadde selv tatt initiativ til å møte andre barn og unge med samisk som fag i skolen. Dette er motiverende for våre elever, til å fortsette med å ha samisk i sin fagkrets. Manndalen skole arbeider aktivt med å motivere og aktivere elever som har samisk på skolen. Sápmi rundt turen forsterket samholdet mellom våre elever og andre samiske elever de møtte på turen.

Midler fra Verddevuohta er omdisponert for å dekke økte kostnader for tiltaket Sámi birra.

Skilting og samisk artist, Kåfjord bibliotek

Bevilgning satt på fond til bruk i 2024. Søknad godkjent av Sametinget 27.11.2023.